

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Gajewska

w sprawie **T. K.**

oskarżonego z art. 286 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 15 maja 2023 r.

skargi w trybie art. 539a § 1 k.p.k.

wniesionej przez obrońcę

na wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 13 stycznia 2023 r., sygn. akt III Ka 831/22,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Rzeszowie

z dnia 7 września 2022 r., sygn. akt X K 941/21

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym,**

**2. zarządza zwrot na rzecz T. K. wniesionej opłaty od skargi w
kwocie 450 zł.**

UZASADNIENIE

T. K. został oskarżony o to, że:

1. w okresie od dnia 3 stycznia 2011 r. do 18 grudnia 2012 r. w R., działając ze z góry powziętym zamiarem, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził P. M., prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą M. w R., do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w łącznej kwocie 52.110,00 zł za pomocą wprowadzenia w błąd, w ten sposób, że będąc prezesem zarządu M. Spółka z o.o. z siedzibą w R., nie mając zamiaru i możliwości realizacji przyjętych na siebie zobowiązań, zawarł 3 stycznia 2011 r. umowę na wykonanie prac projektowych, a następnie, pomimo wykonania zlecenia, nie uregulował powstałego zobowiązania jakie na siebie przyjął, podczas gdy w dacie zawierania umowy w spółce istniał stan niewypłacalności, który to skutkowało obowiązkiem złożenia wniosku o upadłość, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.,
2. w dniu 15 stycznia 2011 r. w R., będąc prezesem zarządu podmiotu M. Spółka z o.o. z siedzibą w R., nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości tej spółki, pomimo powstania warunków uzasadniających według przepisów prawa jej upadłość, tj. o czyn z art. 586 k.s.h.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie, po ponownym rozpoznaniu sprawy (po uchyleniu przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie, wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2021 r., sygn. akt III Ka 979/19, pierwszego wydanego w sprawie orzeczenia), wyrokiem z dnia 7 września 2022 r., sygn. akt X K 941/21, uniewinnił oskarżonego od pierwszego z postawionych mu zarzutów, a co do drugiego umorzył postępowanie karne, na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, po rozpoznaniu apelacji wniesionych na niekorzyść oskarżonego przez prokuratora i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, wyrokiem z dnia 13 stycznia 2023 r.:

I. uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej czynu zarzucanego oskarżonemu T. K. w pkt 1 części wstępnej wyroku, kwalifikowanego z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania,

II. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w pozostałej części, dotyczącej zarzucanego oskarżonemu czynu z pkt 2 części wstępnej wyroku, kwalifikowanego z art. 586 k.s.h., a kosztami sądowymi za postępowanie odwoławcze w tym zakresie obciążył Skarb Państwa.

Obrońca oskarżonego wniósł skargę na wyrok Sądu odwoławczego, zaskarżając go w części dotyczącej pkt. I. Zarzucił wyrokowi w tej części naruszenie art. 437 § 2 k.p.k., poprzez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji mimo braku ku temu przesłanek w celu uzupełnienia materiału dowodowego, podczas gdy Sąd Rejonowy w Rzeszowie w sprawie o sygn. akt X K 941/21 działał zgodnie z wytycznymi Sądu Okręgowego w Rzeszowie III Wydział Karny Odwoławczy, zawartymi w uzasadnieniu wyroku kasatoryjnego w sprawie o sygn. akt III Ka 979/19, tj. skompletował materiał dowodowy, który w sposób jednoznaczny wykazał sytuację finansowo - majątkową firmy M. Spółka z o.o. w R. - gdyż oprócz sprawozdań finansowych za rok: 2009, 2010, 2011 - brak jest możliwości uzyskania innej dokumentacji księgowej Spółki, gdzie oskarżony T. K. pełnił funkcję prezesa w momencie zaciągania zobowiązań; nadto, wykazał powody, które legły u podstaw uchybienia z terminem płatności poprzez przeprowadzenie i ocenę dowodów z wyjaśnień oskarżonych T. K. oraz S. S. (który zrezygnował z funkcji członka zarządu w dniu 03.01.2012 r.), jak również dowodów z zeznań świadków P. M. (pokrzywdzonego), M. K. (głównej księgowej Spółki), a także dowodów rzeczowych zalegających w aktach spraw komorniczych. Sąd I instancji w sposób swobodny, z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, ocenił materiał dowodowy zebrany w sprawie i dokonał analizy zachowania T. K. po terminach, do których Spółka była zobowiązana zapłacić wymagane należności z faktur. Wreszcie, Sąd I instancji w sposób wyczerpujący wskazał podstawy uniewinnienia oskarżonego T. K. od zarzucanego mu czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. Nadto, z uwagi na brak dokumentacji księgowej M. Spółka z o.o. w R., z powodu upływu czasu, a przy tym w związku z niezabezpieczeniem dokumentacji Spółki przez organy ścigania już na etapie postępowania przygotowawczego, dowód z opinii kolejnego biegłego z zakresu rachunkowości (księgowości) staje się bezprzedmiotowy. Konieczność uzupełnienia materiału dowodowego poprzez przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka P. M.,

a następnie skonfrontowania tego dowodu z wyjaśnieniami oskarżonego w żaden sposób nie oznacza konieczności przeprowadzenia przewodu w całości, gdyż wskazane czynności dowodowe mogą zostać przeprowadzone przed sądem odwoławczym.

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna.

Zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy może uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę sądowi I instancji do ponownego rozpoznania tylko w jednym z trzech przypadków: zaistnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych, konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości oraz wówczas, gdy wydanie wyroku reformatoryjnego naruszyłoby regułę *ne peius*, wskazaną w art. 454 § 1 k.p.k.

Zadaniem Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę na wyrok sądu odwoławczego, zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, jest skontrolowanie, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k. na etapie postępowania odwoławczego (albo jeśli to było powodem uchylenia wyroku, a zarzut taki podniesiono w skardze), bądź czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego oraz czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy w tym postępowaniu ogranicza się zatem do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2020 r., I KS 9/20).

Tymczasem, jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd Okręgowy w Rzeszowie za przesłankę uchylenia wyroku Sądu I instancji uznał popełnione przez ten Sąd błędy, kilkakrotnie podkreślając, że cyt: „postępowanie w I Instancji w przedmiotowej sprawie w istocie nie było wolne od wad, w tym wad w rodzaju

sygnalizowanych przez autorów środków odwoławczych, objętych kategorią mogących nie pozostawać bez wpływu na treść zaskarżonego wyroku, stwierdzenie czego w postępowaniu odwoławczym w tego rodzaju wypadku, w którym konieczne jest w związku z tym przeprowadzenie na nowo przewodu w całości, musi skutkować w części kasatoryjne rozstrzygnięcie sądu odwoławczego, zmuszonego w tych warunkach do uchylenia w części zaskarżonego wyroku i przekazania tej sprawy w tym zakresie Sądowi I Instancji po raz kolejny do ponownego rozpoznania.” Bez wątplenia stanowisko to - jako sprzeczne z treścią przepisu art. 437 § 2 k.p.k. - jest błędne. O ile bowiem zaistnienie w toku postępowania sądowego określonych uchybień, mogących mieć wpływ na treść wyroku, może stanowić podstawę apelacji, o tyle stwierdzenie takich uchybień przez sąd, który rozpoznaje apelację, nie jest rzeczą jasną wystarczającą do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Jak już wcześniej wskazano, jest to uwarunkowane wystąpieniem jednej z trzech precyzyjnie określonych w art. 437 § 2 k.p.k. przesłanek. Wszystko to powinien mieć na względzie Sąd Okręgowy w Rzeszowie, tym bardziej, że podobne krytyczne uwagi Sąd Najwyższy poczynił już w wyroku z dnia 1 kwietnia 2021 r., sygn. akt IV KS 8/21, uwzględniając skargę i uchylając wyrok tego Sądu, w którym zaprezentowano identyczną jak w niniejszej sprawie, argumentację uchylenia orzeczenia Sądu I instancji.

Wprawdzie w uzasadnieniu wyroku wydanego w niniejszej sprawie Sąd odwoławczy wskazał na potrzebę powtórzenia postępowania dowodowego w całości, ale wzmianki tej nie sposób uznać za określenie ustawowej podstawy uchylenia wyroku. Obowiązkiem sądu odwoławczego jest bowiem wyraźne wykazanie i podanie jednej z podstaw wymienionych w art. 437 § 2 k.p.k. w motywach wyroku kasatoryjnego i uzasadnienie wystąpienia danej przesłanki (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2019 r., I KS 3/19). Wątpliwości powstałych na tym gruncie nie rozwiewa Sąd, formułując wskazania co do dalszego postępowania. Są one bowiem na tyle enigmatyczne, że nie sposób ustalić nie tylko stwierdzonych braków postępowania, ale też właściwych sposobów jego uzupełnienia. Przy czym należy mieć na uwadze, że „uchylenie wyroku z powodu konieczności uzupełnienia postępowania dowodowego jedynie w części stanowi obrazę art. 437 § 2 zd. 2 *in fine* k.p.k., jeżeli bowiem doszło do pominięcia ważnego dowodu, to sąd *ad quem*

zobligowany jest zaistniałe uchybienie konwalidować” (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 grudnia 2020 r., IV KS 30/20).

Sąd Okręgowy, wspominając o wadach i brakach postępowania, zwłaszcza polegających na niezrealizowaniu dyrektyw zawartych w wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 2 sierpnia 2021 r., sygn. akt III Ka 979/19, nie precyzuje, z których zadań nie wywiązał się Sąd I instancji, przy kolejnym rozpoznaniu sprawy T. K. oraz jakie dostrzega luki w materiale dowodowym sprawy, uznając go za niekompletny. Poprzestaje na bardzo ogólnych stwierdzeniach, co nie pozwala ustalić zakresu stwierdzonych uchybień ani ich rangi, w kontekście zaistnienia przesłanek wydania wyroku kasatoryjnego.

Czynności dowodowe, których potrzebę przeprowadzenia stwierdza Sąd – takie jak powołanie biegłego z zakresu księgowości czy ponowne przesłuchanie stron – o ile rzeczywiście są niezbędne dla poczynienia prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie, mogą i powinny być zostać przeprowadzone przez Sąd Okręgowy w ramach postępowania apelacyjnego. Nie ma bowiem wątpliwości, że chodzi tu o uzupełnienie zebranego materiału dowodowego, a w przyjętym w polskim prawie modelu reformatoryjnym, zadanie to należy do Sądu II instancji. Konieczność ponowienia w całości postępowania dowodowego zachodzi tylko wówczas, gdy sąd pierwszej instancji w ogóle nie ujawnia żadnych dowodów, na których opiera wyrok, albo wszystkie te dowody zostały nieprawidłowo przeprowadzone - naruszenie art. 410 k.p.k., bądź nieprawidłowo ocenione - naruszenie art. 7 k.p.k. – a tego Sąd odwoławczy nie wykazał (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany LEX/el 2021, teza 46 do art. 539a).

Sumując, należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w Rzeszowie uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji pomimo braku ku temu ustawowych podstaw, co implikowało konieczność uchylecia zaskarżonego orzeczenia.

W ponowionym postępowaniu, Sąd Okręgowy powinien, po zapoznaniu się z zebrany w sprawie materiałem dowodowym i ewentualnym jego uzupełnieniu, rozpoznać apelacje wniesione od wyroku Sądu I instancji i podjąć stosowne rozstrzygnięcie.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie, przy czym o zwrocie oskarżonemu opłaty na podstawie art. 527 § 4 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.

[ms]